

УДК 373.3.091.2.042-056.34(06)(043.2)

Скрипниченко С.М.¹, Масловська Н.Л.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. УФКСз-319_3 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Затримка психічного розвитку (ЗПР) характеризується як межовий стан між нормою та порушенням онтогенезу, якому властиві негрубі недоліки інтелектуальної та емоційно-вольової сфери. Це виявляється в зниженні навчально-пізнавальної діяльності та соціальної адаптації в цілому. Такі здобувачі освіти відчують значні труднощі в навчанні. Неуспішність, що виникає у молодшому шкільному віці, створює реальні труднощі для нормального розвитку, тому що вони не засвоюють зростаючий обсяг знань, не опанувавши основні розумові операції і навички, і це призводить до труднощів у подальшому навчанні при здобуванні базової середньої освіти.

Підвищення ефективності освітнього процесу і подолання неуспішності учнів молодшого шкільного віку із ЗПР, передбачає удосконалення методів і форм організації навчання, пошук більш ефективних шляхів формування знань, що враховували б реальні можливості учнів і умови, в яких відбувається їхня навчальна діяльність. Особливої актуальності ця проблема набуває при впровадженні Державного стандарту початкової освіти (НУШ) та типових освітніх програм початкової освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

На засадах демократизації освітньої політики та реформування системи освіти (постанова Кабінетом Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. за № 753 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585») щодо забезпечення права на освіту дітей із ЗПР шляхом їх навчання у спеціальних та інклюзивних класах закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) та відповідної поступової реорганізації спеціальних шкіл та шкіл-інтернатів для дітей із ЗПР, з 1 вересня 2017 року було припинено зарахування дітей даної категорії до спеціальних шкіл.

Натомість здобувачі освіти із ЗПР, за бажанням батьків та рекомендацією інклюзивно-ресурсного центру, успішно навчаються у спеціальних класах ЗЗСО з спеціально створеними умовами (однорідний контингент учнів, зменшення наповнюваності класів, тощо) або в інклюзивному класі де передбачена посада асистента вчителя щодо застосування особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням

індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Навчання у таких класах здійснюється відповідно до Державного стандарту за освітніми галузями (мовно-літературна, математична, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, технологічна, інформатична, мистецька, фізкультурна), які реалізуються через навчальні предмети за підручниками та посібниками, рекомендованими МОН для ЗЗСО, у тому числі спеціальними підручниками (коли є потреба). Державний стандарт передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі та з переважним використанням ігрових методів у 1-2 класах та на інтегровано-предметній основі у 3-4 класах.

Особливість освітнього процесу здобувачів освіти із ЗІП передбачає обов'язкові години корекційно-розвиткових занять, зміст яких зумовлений особливостями психофізичного розвитку за програмами рекомендованими МОН: «Розвиток мовлення» (вчитель-логопед), «Корекція розвитку» (практичний психолог), «Ритміка», «Лікувальна фізкультура» (вчитель фізичної культури).

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є: цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності, формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів), корекційний розвиток емоційно-вольової сфери, розвиток усного мовлення, формування писемного мовлення, розвиток психомоторики, формування рухових вмінь та навичок.

У зв'язку з цим, щоб корекційна спрямованість навчання дала позитивні результати, при організації освітнього процесу з даною категорією здобувачів освіти, вчителю потрібно опиратися на знання їх особливостей психофізичного розвитку і враховувати їх у освітній діяльності:

- весь освітній процес повинен будуватися з урахуванням як загальних дидактичних так і специфічних принципів корекційної педагогіки та розумінні першопричини порушень у психічному розвитку, запобіганні виникнення вторинних;

- створити предметно-розвивальне середовище для соціальної інтеграції та адаптації;

- урізноманітнювати освітню діяльність;

- поступово підвищувати темп роботи і працездатність;

- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід;

- підвищувати мотивацію навчальної і пізнавальної діяльності шляхом постійної підтримки і стимулювання активності на уроках;
- взаємодіяти з іншими учасниками психолого-педагогічного, медичного супроводу.

Отже, подолання труднощів у навчанні – це результат спільної тривалої та кропіткої роботи спеціалістів. Треба відзначити, що вимірювання результатів навчання здобувачів освіти із ЗПР відбувається шляхом формувального оцінювання, яке допомагає відстежувати їх особистісний розвиток і вибудовувати індивідуальну траєкторію, та підсумкового оцінювання, під час якого навчальні досягнення співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом.

Таким чином, за умов правильно організованого освітнього процесу здобувачі освіти із ЗПР, здатні на значний прогрес у сформованості ключових компетентностей (знань, умінь і навичок), що дає змогу їм у подальшому навчанні на покращення результатів при здобуванні базової середньої освіти.